

<http://dx.doi.org/10.16926/em.2024.19.20>

Miłosz MACZYŃSKI

<https://orcid.org/0009-0001-2221-665X>

Akademia Muzyczna im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie

e-mail: milosz.maczyński@wp.pl

Sprawozdanie z IV Konferencji Naukowo- -Artystycznej Doktorantów i Młodych Naukowców „Oblicza gitary w badaniach naukowych”, Uniwersytet Jana Długosza w Częstochowie, Częstochowa, 17 kwietnia 2024

Jak cytować [how to cite]: M. Maczyński, *Sprawozdanie z IV Konferencji Naukowo-Artystycznej Doktorantów i Młodych Naukowców „Oblicza gitary w badaniach naukowych”, Uniwersytet Jana Długosza w Częstochowie, Częstochowa, 17 kwietnia 2024*, „Edukacja Muzyczna” 2024, t. 19, s. 417–421, <http://dx.doi.org/10.16926/em.2024.19.20>.

17 kwietnia 2024 r. odbyła się czwarta edycja Konferencji Naukowo-Artystycznej Doktorantów i Młodych Naukowców pt. „Oblicza gitary w badaniach naukowych”, organizowanej przez Katedrę Muzyki Uniwersytetu Jana Długosza w Częstochowie. Jak co roku opiekę naukową nad wydarzeniem sprawowała dr hab. Ewa Jabłczyńska, która współpracowała w kwestiach organizacyjnych z doktorantami: mgr. Wojciechem Gurgulem, mgr. Marcinem Kuźniarem oraz mgr. Wojciechem Wojtuchem.

Konferencję uroczystie otworzył kierownik Katedry Muzyki Uniwersytetu Jana Długosza – dr hab. Maciej Zagórski, po czym głos zabrał prof. dr hab. Marek Nosal z Akademii Muzycznej im. Karola Szymanowskiego w Katowicach, który wygłosił wykład inauguracyjny pt. *Współczesny interpretator wobec twórczości*

Data zgłoszenia: 1.08.2024

Data akceptacji: 10.12.2024

klasyków gitary. W swoim wystąpieniu Profesor podjął analizę kluczowych zagadnień dotyczących interpretacji dzieła muzycznego, koncentrując się na takich elementach, jak specyficzna artykulacja, frazowanie oraz dynamika, które można odnaleźć w partyturach mistrzów Złotego Wieku. Spojrzenie na interpretację utworów gitarowych zostało pogłębione o refleksje zaczerpnięte z dawnych podręczników śpiewu i gry na innych instrumentach, jak np. ze słynnego traktatu fletowego Johanna Joachima Quantza¹.

W tym roku jednodniowa konferencja zgromadziła dziesięciu doktorantów i młodych naukowców, których wystąpienia podzielono na trzy panele tematyczne. Pierwszy z nich, zatytułowany „Tożsamość gitary we współczesnym świecie”, otworzył referat mgr. Marcina Kuźniara, doktoranta Uniwersytetu Jana Długosza w Częstochowie, zatytułowany *Idiom gitary klasycznej – analiza pojęcia w kontekście wyzwań współczesnego repertuaru*. W swoim wystąpieniu prelegent poruszył problematykę *idiomu gitary klasycznej*² jako terminu, którego znaczenie zmienia się wraz z ewolucją repertuaru gitarowego. Rozważania te pozwoliły sformułować kluczowe wnioski dotyczące dwóch fundamentalnych pytań: kiedy kompozycję gitarową można uznać za idiomatyczną i jakie czynniki o tym decydują.

Następnie głos zabrał mgr Krzysztof Jusiak z Uniwersytetu Marii Skłodowskiej-Curie w Lublinie, który wygłosił referat pt. *Edukacja w gitarowej muzyce klasycznej i muzyce popularnej*. W swoim wystąpieniu omówił różnice w systemach kształcenia gitarzystów klasycznych i instrumentalistów zajmujących się muzyką popularną. Szczególny nacisk położył na korzyści, jakie mogłoby przynieść wprowadzenie nauki podstaw improwizacji, akompaniamentu oraz harmonii na wczesnym etapie edukacji. Referat akcentował potrzebę kształtowania instrumentalistów, którzy nie ograniczają się jedynie do odczytywania zapisu nutowego, lecz rozwijają umiejętności pozwalające na swobodne poruszanie się w różnych aspektach muzyki. Postulat ten odnosił się przede wszystkim do edukacji na poziomie szkół muzycznych I stopnia.

Pierwszą część konferencji zakończył referat mgr. Wojciecha Gurgula z Uniwersytetu Jana Długosza w Częstochowie, zatytułowany *Obecność gitary klasycznej na Międzynarodowym Festiwalu Muzyki Współczesnej Warszawska Jesień w latach 1956–1989*. Autor szczegółowo przedstawił wszystkie koncerty z udziałem gitary, które odbyły się podczas tego legendarnego festiwalu w omawianym okresie, oraz omówił relacje prasowe dotyczące tych wydarzeń. Celem referatu było zbadanie roli, jaką gitara klasyczna odgrywała w programach kon-

¹ J.J. Quantz, *O zasadach gry na flecie poprzecznym*, tł. Marek Nahajowski, wyd. 2, Akademia Muzyczna im. G. i K. Bacewiczów, Łódź 2014.

² Por. B. Sudnikowicz, *Idiom gitary klasycznej w solowej literaturze minimalistycznej na podstawie wybranych kompozycji*, wydruk komputerowy, praca doktorska, promotor M. Nosal, Akademia Muzyczna im. K. Szymanowskiego, Katowice 2019.

certowych najważniejszego polskiego festiwalu muzyki współczesnej. Podczas wystąpienia mgr Wojciech Gurgul zaprezentował liczne archiwalne fotografie, przypomniał zapomniane kompozycje gitarowe oraz nazwiska wykonawców, przyczyniając się do ożywienia historycznej perspektywy na tę tematykę.

Po zakończeniu pierwszego panelu odbyła się dyskusja, w której uczestnicy konferencji – zarówno prelegenci, jak i słuchacze – mieli okazję wymieniać się pytaniami oraz własnymi przemyśleniami na temat poruszanych wcześniej zagadnień.

Kolejny panel, zatytułowany „Gitarę w XVII i XVIII wieku oraz jej XX-wieczne reminiscencje”, koncentrował się na tematach związanych z repertuarem barokowym oraz muzyką okresu przełomu baroku i klasycyzmu, zwłaszcza w kontekście stylu galant.

Pierwszy referat w ramach panelu wygłosiła mgr Marianna Kowal z Uniwersytetu Wrocławskiego. W swoim wystąpieniu, zatytułowanym *Problematyka Contrepartie na przykładzie utworów w „La Guitarre Royale” (1674) Francesca Corbetty*, prelegentka omówiła rozpowszechnioną w muzyce francuskiej tamtych czasów praktykę polegającą na dokomponowywaniu drugiej partii do już istniejącej kompozycji solowej³. Autorka podzieliła się również własnymi refleksjami na temat tego, jak taka forma wzbogacenia utworu mogłaby być wykorzystana we współczesnym nauczaniu gry na gitarze.

Następnie głos zabrał dr Miłosz Mączyński z Akademii Muzycznej w Krakowie, który omówił problematykę transkrypcji muzyki gitarowej Roberta de Visée na instrument współczesny. Powiązanie tematyczne dwóch pierwszych referatów tego panelu było szczególnie istotne, ponieważ istnieje przypuszczenie, że Robert de Visée mógł być uczniem Corbetty, a na pewno zadeedykował mu jedną ze swoich kompozycji, *Tombeau de Mr. Francisque Corbet*. W wystąpieniu dr Mączyński skupił się przede wszystkim na różnicach w sposobie nastrojenia instrumentu barokowego i współczesnego oraz na wynikającej z tego faktu konieczności ingerencji w oryginalną strukturę kompozycji podczas transkrypcji. Omówił zagadnienia związane z ewentualną transpozycją dźwięków, prowadzeniem głosów, rodzajem stosowanych uderzeń (*batteries*) oraz inne aspekty techniczne.

Dr Małgorzata Żegleń-Włodarczyk, reprezentująca Zespół Szkół Muzycznych w Wieliczce, specjalizująca się w tematyce gitary angielskiej⁴, zaprezentowała referat pt. *Autorski system transkrypcji literatury skomponowanej na gitarę angielską (guittar) jako narzędzie umożliwiające poszerzenie repertuaru o twórczość pochodzącą z II połowy XVIII wieku*. Autorka poruszyła kilka istotnych i interesujących zagadnień związanych z transkrypcją oraz praktyką wykonawczą repertuaru ory-

³ Hasło: *Contrepartie*, [w:] *Dictionnaire de l'Académie française*, Paryż 1718, wersja elektroniczna: <https://www.dictionnaire-academie.fr/article/A2C1758> [stan z 30.07.2024].

⁴ Por. M. Żegleń-Włodarczyk, *Sonaty solowe na gitarę angielską Tommasa Giordaniego jako przykład literatury gitarowej II połowy XVIII wieku*, „Edukacja Muzyczna” 2023, t. 18, s. 191–257; <https://doi.org/10.16926/em.2023.18.05>.

ginalnie powstałego na ten – zapomniany dziś – instrument. Wystąpienie zakończyła prezentacja nagrania wideo, na którym Autorka wraz z Pauliną Tkaczyk-Cichoń, grającą na klawesynie, wykonały jedną z sonat Tommasa Giordaniego.

Na zakończenie tej części konferencji wystąpił mgr Łukasz Dobrowolski z Uniwersytetu Jagiellońskiego, prezentując referat pt. *Fantasia para un Gentilhombre Joaquína Rodrigo w świetle badań źródłowych*. Podczas swojego wystąpienia zaprezentował rezultaty prowadzonych prac badawczych nad unikatowymi kopiami pierwszych wersji tej kompozycji, które udało mu się odnaleźć w archiwach Fundación Victoria y Joaquín Rodrigo w Madrycie oraz Fundación Andrés Segovia w Linares. Była to chwila pełna emocji, ponieważ zaprezentowano po raz pierwszy szerszej publiczności zupełnie nieznane wersje tej kompozycji. Na zakończenie panelu konferencyjnego organizatorzy ponownie zaprosili wszystkich uczestników do dyskusji.

Ostatni blok wykładowy nosił tytuł „Zagadnienia interpretacyjno-wykonawcze i inspiracje we współczesnej muzyce gitarowej”. Rozpoczął go mgr Radosław Wieczorek z Akademii Muzycznej w Krakowie, referatem zatytułowanym *Stawiając czoła wyzwaniom nowej muzyki. „Sequenza XI na gitarę” Luciana Beria*. W swoim wystąpieniu skupił się na omówieniu problematyki wykonawczej tego monumentalnego dzieła, umiejscawiając je w kontekście innych kompozycji współczesnej muzyki gitarowej.

W kolejnym referacie, zatytułowanym *To the Edge of Dream Tōru Takemitsu – zagadnienia interpretacyjno-wykonawcze*, lic. Sylwester Kukułka z Akademii Muzycznej w Katowicach omówił m.in. element kolorystyczny dzieła. Analizował także motywikę utworu, kładąc szczególny nacisk na obecny w twórczości Takemitsu motyw *sea*⁵.

Tę część konferencji zakończył mgr Wojciech Wojtuch z Uniwersytetu Jana Długosza, który wygłosił referat zatytułowany *Motyw śmierci i pamięci w polskiej literaturze gitarowej. Analiza kompozycji Anny Marii Huszczy oraz Adama Potery*. Referent przedstawił te kompozycje w kontekście innych polskich utworów gitarowych, w których wykorzystany został motyw śmierci. Dodatkowo omówił je pod kątem inspiracji pieśniami ludowymi z różnych regionów Polski.

Artystycznym zwieńczeniem konferencji był koncert, który odbył się w Filharmonii Częstochowskiej im. Bronisława Hubermana, tego samego dnia, o godzinie 19, w ramach cyklu „Wieczory Uniwersyteckie”. Wydarzeniu towarzyszył wykład mgr. Wojciecha Gurgula pt. *Wzloty i upadki popularności gitary na przestrzeni wieków*, a także wystawa grafiki Doroty Bujak oraz malarstwa Marii Hulist. Podczas koncertu wystąpili:

- Miłosz Maczyński (gitara romantyczna), który zaprezentował utwór Fernanda Sora *Fantaisie Elégiaque à la mort de Madame Beslay* op. 59;

⁵ Por. D.T.-W. Leung, *Reframing the “Sea”: A Critical Study of Tōru Takemitsu’s Toward the Sea*”, maszynopis pracy doktorskiej, Uniwersytet Chiński, Hong-Kong 2005.

- Marcin Kuźniar (gitara), wykonując *Kaprys polski* Grażyny Bacewicz we własnej transkrypcji oraz słynny *Kaprys 24* Niccolò Paganiniego;
- Radosław Wieczorek (gitara), w którego wykonaniu usłyszeliśmy *Tryptyk* Odyseasa Konstantinopoulośa.

Na zakończenie koncertu wystąpił światowej sławy duet gitarowy Kupiński Guitar Duo (Ewa Jabłczyńska, Dariusz Kupiński), wykonując słynną *Błękitną rapsodię* George'a Gershwina, w znakomitej aranżacji Dariusza Kupińskiego.

Konferencja w Częstochowie stała się obecnie jednym z najważniejszych polskich wydarzeń naukowych poświęconych badaniom nad literaturą gitarową, co potwierdzają m.in. liczba uczestników, wysoki poziom prezentowanych referatów oraz szeroki zakres poruszanych zagadnień. Na zakończenie warto pogratulować organizatorom stworzenia platformy, w ramach której młodzi naukowcy z całej Polski mogą prezentować swoje osiągnięcia badawcze i wziąć udział w merytorycznej, a jednocześnie twórczej dyskusji. Należy również podkreślić wyjątkowo sprawną organizację wydarzenia oraz przyjazną, pełną życzliwości atmosferę, którą stworzyli organizatorzy: pani dr hab. Ewa Jabłczyńska oraz jej doktoranci: mgr Wojciech Gurgul, mgr Marcin Kuźniar i mgr Wojciech Wojtuch.

Najbliższa, piąta już edycja konferencji planowana jest na 9 kwietnia 2025. Wykład inauguracyjny wygłosi prof. dr hab. Tomasz Spaliński z Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Więcej informacji związanych z jej tematyką oraz dotyczących harmonogramu, regulaminu i zgłoszeń udziału można znaleźć na stronie internetowej wydarzenia: www.muzyka.ws.ujd.edu.pl oraz na Facebooku: /konferencja.gitaraujd.

Bibliografia

- Dictionnaire de l'Académie française*, hasło: *Contrepartie*, Paryż 1718, wersja elektroniczna: <https://www.dictionnaire-academie.fr/article/A2C1758> [stan z 30.07.2024].
- Leung David Tai Wai, *Reframing the „Sea: A Critical Study of Tōru Takemitsu's Toward the Sea”*, maszynopis pracy doktorskiej, Uniwersytet Chiński, Hong-Kong 2005; źródło: https://www.academia.edu/11909556/Reframing_the_Sea_A_Critical_Study_of_Toru_Takemitsu_s_Toward_the_Sea [stan z 30.07.2024].
- Sudnikowicz Błażej, *Idiom gitary klasycznej w solowej literaturze minimalistycznej na podstawie wybranych kompozycji*, wydruk komputerowy, praca doktorska, promotor M. Nosal, Akademia Muzyczna im. K. Szymanowskiego, Katowice 2019.
- Quantz Johann Joachim, *O zasadach gry na flecie poprzecznym*, tł. Marek Nahajowski, wyd. 2, Akademia Muzyczna im. G. i K. Bacewiczów, Łódź 2014.
- Żegleń-Włodarczyk Małgorzata, *Sonaty solowe na gitarę angielską Tommasa Giodanigo jako przykład literatury gitarowej II połowy XVIII wieku*, „Edukacja Muzyczna” 2023, t. 18, s. 191–257. <https://doi.org/10.16926/em.2023.18.05>.